

Розділ VII. НАУКОВЕ ЖИТТЯ

УДК 349.6

В.М. Гончаров

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТА
В.М. КОМАРНИЦЬКОГО "ПРАВО СПЕЦІАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ"**

Природокористування за часи існування людства пройшло шляхи від стихійного споживання ресурсів природи до детальної регламентації використання природи, її окремих елементів. Така регламентація в умовах постійного розширення масштабів антропогенного тиску на довкілля, добування природної сировини, використання корисних властивостей природних ресурсів має на меті ввести антропогенну діяльність у русло певних екологічних вимог. Оскільки діяльність людини, що впливає на довкілля, здійснюється в різноманітних формах і різними способами, має різні цілі, то їй відповідна регламентація диференціюється з урахуванням особливостей тих чи інших природних ресурсів, видів діяльності, пов'язаних із їх використанням.

У монографії "Право спеціального природокористування" автор обґрунтовує, що охорона природних ресурсів має на меті забезпечити збереження відновлювальних властивостей цього природного ресурсу, знизити ризик порушення природних умов існування цих ресурсів.

У роботі міститься авторська інтерпретація загального та права спеціального природокористування, де, наприклад, спеціальне право трактується як користування природними ресурсами, надання в установленому порядку для певних господарських чи інших цілей конкретним фізичним або юридичним особами з дотриманням екологічних, фінансових, технологічних та інших умов і вимог щодо його здійснення, які визначені в законах й інших нормативно-правових актах, а також у документах, що породжують право природокористування.

Монографія складається з трьох розділів. Структура роботи виважена, послідовна.

У першому розділі автор досліджує теоретико-методологічні засади права спеціального природокористування, розглядає форми, зміст об'єкти й суб'єкти права, співвідношення права власності на природні ресурси та права спеціального природокористування.

Особливості правового режиму спеціального природокористування викладено в другому розділі монографії, де автор вивчає еколого-правовий режим спеціального природокористування, особливості визначення права спеціального користування землями, атмосферним повітрям і надрами, правові аспекти використання альтернативних джерел енергії, правовий режим спеціального природокористування об'єктами та на територіях, що підлягають особливій охороні, міжнародно-правові аспекти здійснення спеціального природокористування в Україні.

У третьому розділі монографії В.М. Комарницький викладає свій погляд на систему органів і функцій державного управління у сфері спеціального природокористування, дає загальну характеристику функцій державного управління, досліджує правову природу дозволів на спеціальне природокористування, організаційно-правові питання плати за спеціальне природокористування і контроль у цій сфері.

Автор роботи доводить, що особливе значення має впорядкування процедурних питань набуття та припинення права спеціального природокористування. Сьогодні в більшості природо-ресурсних законодавчих актів установлюються лише загальні вимоги щодо порядку набуття права спеціального природокористування, які потребують додаткової конкретизації актами нижчого рівня.

В.М. Комарницький вважає, що у визначенні суб'єктів відносин у цій сфері спостерігається певна безсистемність. У роботі обстоюється думка про доцільність у всіх природо-ресурсних законодавчих актах визначати суб'єктів природокористування, у тому числі спеціального природокористування, через застосування термінів "фізична особа" та "юридична особа", які є уніфікованими.

На думку автора, аналіз співвідношення права власності та права спеціального природокористування дозволив сфокусувати увагу на праві природокористування як одній із правомочностей власника та праві спеціального природокористування, що походить від права власності, виникає на підставі рішень органів виконавчої влади, договорів між власниками природних ресурсів і фізичними та юридичними особами, дозволів на спеціальне природокористування, які в передбачених законодавством випадках і порядках надають фізичним та юридичним особам власники, постійні користувачі природних ресурсів.

Дослідження великого кола питань дозволило автору дійти таких висновків:

1. Право користування є однією з правомочностей власника і за всіма ознаками має спеціальний характер.

2. Спеціальний характер користування природними ресурсами зберігається в разі надання їх власниками у постійне чи тимчасове користування іншим особам.

3. Спеціальний режим правомочностей власника щодо користування належними йому природними об'єктами поширюється й на природокористувачів, що набули право користування природними ресурсами, їх частиною за рішенням власників природних об'єктів, уповноважених ними осіб чи за договором між власником і природокористувачем.

4. Природокористування має режимний характер, що визначається його цільовим характером, спеціальними еколого-правовими вимогами, правилами щодо здійснення відповідного виду природокористування.

У процесі дослідження було доведено, що існує певна невідповідність між задекларованим правом приватної власності на окремі природні ресурси й визначенням у земельному законодавстві засад використання земель лісового та водного фонду.

Проведене дослідження дозволило підкреслити особливу роль екологічних чинників у механізмі спеціального природокористування. Вони впливають на умови надання природних ресурсів для господарських цілей, особливості визначення обов'язків природокористувачів.

Проведений у монографії аналіз дозволив виявити проблеми, що зумовлюють потребу в подальшому вдосконаленні правового регулювання відносин, які виникають у зв'язку з відновленням природних ресурсів.

Однак у роботі не знайшли відображення розрахунки економічної ефективності спеціального природокористування. Монографія має логічну структуру, послідовність у викладенні розділів і положень.

У цілому слід зазначити, що представлена монографія написана літературною, зрозумілою мовою, простежується дотримання наукового стилю викладення матеріалу. Структура роботи відповідає державним стандартам у галузі навчальної літератури. Монографія може використовуватися в навчальному процесі вищими навчальними закладами управлінського-економічного і юридичного напрямку, буде корисною всім, хто вивчає проблеми ефективного спеціального природокористування в сучасних умовах господарювання.